

Argumentace výběru tématu

Toto téma jsem si zvolil pro seminární práci do politologie, kterou jsem si zapsal v tomto semestru. Díky historickému přesahu pak úzce souvisí i s mým hlavním oborem, tedy archivnictvím. Velkým impulsem pro mě bylo studium historických pramenů ve stálé expozici Muzea romské kultury v Brně. Ačkoliv jsem s nimi vzhledem k rozsahu práce a jejímu zaměření nepracoval mnoho, poskytly mi cenný úvod. Název práce pak zdůrazňuje to, že se jedná o politologickou, ne historickou studii.

Začleňování národnostních menšin v České republice

Anotace

Autor v tomto krátkém zamyšlení pojednává o původu Romů, jejich příchodu na území dnešní České republiky i proměnami v jejich vnímání místní populací od vrcholného středověku přes novověk až k jejich masovému vyvraždění za druhé světové války a příchodem nových Romů z východního Slovenska. Snaží se nalézt nejpálčivější či naopak jen zdánlivě problematická místa vztahu Romů a většinové společnosti v dnešní době a v závěru se snaží nastínit i některá z možných řešení.

Klíčová slova

romové, cikáni, národnostní menšiny, začleňování, integrace

Původ Romů nebyl dlouho jistý, nicméně se zřetelem k podobnosti používaných jazyků pocházejí pravděpodobně z Indie, oblasti Rádžastánu.¹ Do českých zemí počali pronikat na začátku 15. století, kdy budili nejprve zájem svým exotickým zjevem, posléze však tento zájem opadal a začaly převládat xenofobní tendence. Ty byly zapříčiněny jednak jejich chováním, kdy si z nedostatku možného přivýdělků (existence cechů omezovala jejich, zejména kovářské, živnosti) přilepšovali i žebráním a drobnými krádežemi, za druhé pak nepravdivými nařčeními ze špionáže pro expandující Turky. Pronásledování se stupňovalo nejvíce na přelomu 17. a 18. století povolením bezrestného zabíjení Cikánů a vyvrcholilo v roce 1721, kdy Karel VI. vydal dekret, podle něhož mohly být vražděny i cikánské ženy a byly pořádány doslova krvavé hony. Marie Terezie a Josef II. tato opatření postupem času zmírňovali až do fáze přidělování pozemků a v podstatě nucené asimilace.² Výsledkem toho bylo postupné usazování dosud kočovných skupin, i když většinou to stále bylo ještě na okraji, nikoliv uvnitř sídel. Tato asimilace vrcholila za ČSR, kdy někteří Cikáni (Romové) dokonce získali vysokoškolský diplom.³ Bohužel brzy přišla pohroma ve formě nacistické genocidy a z původních

¹ Muzeum romské kultury: *Stálá expozice*.

² NEČAS C., MIKLUŠÁKOVÁ, M. *Historie Romů na území České republiky*. [online]. Romové v České republice, 2002-02-12 [vid. 2012-12-12]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>.

³ Muzeum romské kultury. *Stálá expozice*.

usazených českých a moravských Romů jich tyto hrůzy nepřežilo téměř 90 %.⁴ Po válce došlo k přesunu Romů zejména z osad východního Slovenska.⁵ Tak tomu bylo i v Českých Budějovicích.⁶ Tito však byli zcela nepřipraveni na asimilaci, navíc do nově budovaných panelových domů. Druhou vadou byla mnohdy násilná forma asimilace.⁷

Po roce 1989 dochází k mnoha protichůdným jevům. Na jednu stranu jsou to rozšířenější diskuze, větší možnost Romů zapojit se do veřejného života (Romové na kandidátkách OF, občanská sdružení), na straně druhé je to kapitalismus a s ním související problémy. Mnohdy ngramotní Romové, navíc s různými rasistickými „nálepkami“, jen stěží hledají na volném trhu práci.⁸ Druhým problémem je jejich bytová situace. Většina bytového fondu byla privatizována a dílem trhu se Romové dostávají na okraj společnosti, kde jsou koncentrováni v nevyhovujících podmínkách a vznikají tak sekundárně jakási romská ghetta. Štědře nastavený sociální systém a překážky na volném trhu znamenají faktickou závislost na dávkách. Dalším problémem dnešní doby, je přetrvávající nižší vzdělanost u romského obyvatelstva. Ta může být způsobena horší znalostí českého jazyka, ale i tím, že na vzdělání není v tradiční romské společnosti kladen takový důraz. Velkým problémem je zařazování velkého množství romských žáků do praktických škol. „*Objektivní nepřipravenost je u nich zaměňována za mentální postižení.*“⁹ Zde mají svůj díl viny rodiče, kteří chtějí dítěti „usnadnit“ studium, ale i školní orgány, které to, minimálně donedávna, podporovaly, namísto toho, aby se k problému postavily čelem.

Nejzávažnějším problémem je však nazírání na problematiku většinovou společností, která namísto uvědomění si, že je určitá národnostní menšina znevýhodněná, mluví o tom, jaké mají výhody. Faktem je zde to, že sama většinová společnost má ve své vzdělanosti co dohánět; často se domnívá, že existují speciální dávky pro Romy a nechá se přesvědčit lživými zprávami o tom, kolik desítek tisíc Kč měsíčně Romové dostávají. Například zde¹⁰ pak jsou uváděny některé informace, které jsou minimálně ve své kombinaci zcela lživé. Druhým příkladem je výrazně citlivější vnímání kriminality páchané Romy, než příslušníky majority. Statisticky je zde možné hovořit o větším procentu delikventů, při podrobnějším náhledu je však zřejmé, že se ve valné většině případů jedná z hlediska závažnosti spíše o drobnou trestnou činnost, nikoliv dělanou organizovaně a s velkými škodami pro společnost. Oproti tomu třeba mluví zprávy, že ve slovenských vězeních tvoří Romové přes polovinu populace, ačkoliv na Slovensku jsou zastoupeni necelou desetinou.¹¹

⁴ Muzeum romské kultury. *Hodonín - historie*. [online]. Brno: 2010-01-13 [vid. 2012-12-12]. Dostupné z: http://rommuz.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=336&Itemid=2&lang=cs.

⁵ HOLOMEK, K. *Romové jsou pozadu z vážnějších důvodů, než bývali Češi*. [online]. Aktuálně.cz, 2010-01-27 [vid. 2012-12-12]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/karel-holomek.php?itemid=8731>.

⁶ KOPÁČEK, J. a kol. *Encyklopedie města Českých Budějovic*. 1. vyd. Nebe : 1998. S. 420. ISBN 80-238-3392-8.

⁷ NEČAS C., MIKLUŠÁKOVÁ, M. *Historie Romů na území České republiky*. [online]. Romové v České republice, 2002-02-12 [vid. 2012-12-12]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>.

⁸ Tamtéž.

⁹ ŠIMŮNKOVÁ, M. *In HUBATA, V. Nejsou postižení. Malí Romové přesto chodí do zvláštních škol*. [online]. Týden.cz, 2012-09-20 [vid. 2012-12-12]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/skolstvi/nejsou-postizeni-mali-romove-presto-chodi-do-zvlastnich-skol_246588.html.

¹⁰ WINTER, J. *Kolik nás stojí jedna Rómka*. [online]. Altermedia ČR, 2008-01-31 [vid. 2012-12-14]. Dostupné z: http://cz.altermedia.info/z-domova/kolik-nas-stoji-jedna-romka_3847.html

¹¹ SCHILLER, B. *Gypsies facing old prejudice in new republic*. *Toronto Star*. Toronto : 1993. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/436960662?accountid=16531>. ISSN 03190781.

O to hůře pak může působit falešné obvinění s rasovým podtextem, které vyplulo na povrch až po pochodech,¹² které mohly částečně připomínat třicátá léta v Německu. Zde je třeba si říct, jak je možné, že jinak běžní občané se dokáží zapojit do zcela otevřeně rasistického pochodu, jak je možné, že zcela otevřeně podporují rozdělování lidí podle rasy?

ROMOVÉ V ČESKÝCH ZEMÍCH V DATECH	
událost	rok
odchod z Indie	1000
příchod do střední Evropy	1417
vrchol pronásledování	1721
nařízení k usazení zbytku neusazených	1784
zákon o potulných Cikánech	1927
zesílení diskriminace - pracovní tábory	1939
cílená likvidace - převoz do Auschwitz	1942
příchod Slovenských romů do Čech	1946
úplný zákaz kočování	1958

Prakticky jedinou cestou do budoucna, kterou má smysl se vydat, je vyčkávat a přemýšlet pozitivně. Změnit se musí nejenom Romové, ale i většinová společnost, což může trvat několik generací. Nutností bude zlepšit jejich přístup ke vzdělání, ať už za pomoci přípravných tříd a asistentů, nebo obecného snížení počtu dětí ve třídách, což by mohlo přinést i jiné pozitivní efekty. Druhou částí by mělo být zvýšení zaměstnanosti Romů, zde však nevěřím v roli státu a spíše očekávám altruismus některých podnikatelů. Závislost na dávkách bude pravděpodobně vyřešena jen velmi těžko bez vyřešení předchozích dvou problémů, ale zde je třeba spíše zprůhledňovat než omezovat, tedy zajistit

¹² Břeclav on-line: Břeclaví prošla demonstrace za zbitého hochu. Skupina neonacistů se pokusila napadnout místní Romy, policie jim v tom zabránila. [online]. Romea.cz, 2012-04-22 [vid. 2012-12-14]. Dostupné z: <http://www.romea.cz/cz/zpravy/v-breclavi-se-ocekava-bourlivy-pochod-za-zbiteho-chlapce>

to, aby měli ti potřební, a ne ti, kteří se v systému více vyznají a zažádají na více místech. Konečně čtvrtou a dnes zcela opomíjenou částí je vzdělávání majoritní společnosti. Je ostudou, že ve školních osnovách není zcela nic o původu, historii a kultuře etnika, jehož členové tvoří cca 2 % naší společnosti. Poznání otevírá brány, naopak neznalost napomáhá xenofobii, ať už viditelné při hrůzostrašných pochodech ve městech nebo skryté v rádobyvtipných vtipech a narážkách.

Zhodnocení vybraných použitých zdrojů

Monografie

KOPÁČEK, J. a kol. *Encyklopedie města Českých Budějovic*. 1. vyd. Nebe : 1998. S. 420. ISBN 80-238-3392-8.

- kniha je regionálně zaměřena
- věnuje se Romům v kontextu jednoho města

Článek

SCHILLER, B. Gypsies facing old prejudice in new republic. *Toronto Star*. Toronto : 1993. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/436960662?accountid=16531>. ISSN 03190781.

- poskytuje vhled do kriminality Romů
- celkově poskytuje věrný obraz slovenské politiky ve vztahu k Romům

Webová stránka

NEČAS C., MIKLUŠÁKOVÁ, M. *Historie Romů na území České republiky*. [online]. Romové v České republice, 2002-02-12 [vid. 2012-12-12]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>.

- stránka je věnována čistě Romům
- obsahuje kompletní romskou historii na území ČR
- na článku pracoval historik ve spolupráci se zaměstnankyní Rady pro lidská práva české vlády